

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 502. ISTUNGJÄRK 15.–16. OKTOOBRI 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tarbijate haavatavus seoses ühtse turu äritavadega”

(omaalgatuslik arvamus)

(2015/C 012/01)

Raportöör: **Bernardo Hernández Bataller**

22. jaanuaril 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Tarbijate haavatavus seoses ühtse turu äritavadega”

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 23. septembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 502. istungjärgul 15.–16. oktoobril 2014 (15. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 92, vastu hääletas 37, erapooletuks jäi 5 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Keskklassi kui tarbimisühiskonna tõelise tõukejõu ja üldiselt kõigi tarbijate ostujõu järkjärgulise vähenemise tõttu ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate rahaliste raskuste tõttu püsijäämisel on praeguses ettevõtluskliimas valitsevate väikeste kasumimarginaalide raames hakatud turul muutma paljusid tavapäraseid äritavasid.

1.2 Kuritahtlike tavade põhjustatud moonutuste tagajärjel on turul tekkinud tarbijad, keda kammitseb nende ootamatu majanduslik olukord, mida iseloomustab otsustusvabaduse kaotus ning suutmatus oma õigusi selles valdkonnas maksma panna. Selliste tarbijate tõrjutuse vältimiseks tuleb neid nimetatud tavade eest kaitsta.

1.3 Lisaks täheldatakse majanduskriisi ajal üldist ja pidevat suundumust potentsiaalsete tarbijate järkjärgulisele nõrgenemisele, mille tõttu võib ette aimata, et see tarbimislohe võib jätkuvalt laieneda. Seni ei ole riigiasutused pakkunud välja süstemaatilisi meetmeid, mis seda halvenevat olukorda väldiks ja tarbijaid selle eest kaitseksid.

1.4 Nende tasakaalunihete kaotamine parandaks ka tootjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate positsiooni, sest selgus ja vaba konkurents vabastavad nad surve alt, mida nad tunnevad (vähenev nõudlus, ülimadalad hinnad jne) ja mis põhjustab siseturu puudulikku toimimist.

1.5 Lisaks teistele käesolevas arvamuses tehtud ettepanekutele tuleb võtta järgmisi ennetus- ja kaitsemeetmeid, samuti leevendavaid ja taastavaid meetmeid.

A. Euroopa Liidu institutsioonid peavad võtma meetmeid, mille eesmärk on:

- 1) tagada ühtset turgu reguleerivate õigusnormide, eelkõige tooteohutust ja turu järelevalvet käsitlevate normide, ebaausaid kaubandustavasid käsitleva direktiivi ning komisjoni ja tarbijakaitseametite koostööd käsitleva määruse parem rakendamine;
- 2) toetada, täiendada ja kontrollida liikmesriikide tarbijakaitsepoliitikat;
- 3) teostada järelevalvet uute takistuste üle, mis raskendavad siseturu toimimist, nagu tarbijatega lepingu sõlmimisel kasutatav majanduslik vägivald ja muud küsimused, võttes nende nõuetekohaseks kaotamiseks asjakohaseid meetmeid.

B. Liikmesriigid omakorda peaksid:

- 1) andma piisavat rahalist toetust tarbijaorganisatsioonidele, et nad saaksid täita oma kõikide tarbijate kaitsmise ülesannet. Tuleb uurida võimalust luua fond tarbijakaitsepoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks, eeskätt kõigile tarbijatele kasu toovate üldist huvi pakkuvate meetmete võtmiseks, kasutades selleks summasid, mis pärinevad tarbimisvaldkonna karistuste kohaldamisest. Fondi loomist tuleks kaaluda, toetudes nende liikmesriikide kogemusele, kus sellised fondid on juba olemas, ning seejärel tuleks fond luua ja tööle panna vastavalt iga liikmesriigi õigusele;
- 2) võtma oma sotsiaalkaitsesüsteemides meetmeid, millega hoida ära tarbijate ja kõikide selliste kodanike sotsiaalne tõrjutus, kes ületavad mitmemõõtmelise vaesusnäitaja 30 % künnise, eelkõige seoses oluliste põhiteenuste kättesaadavuse ja osutamisega. Selleks võiks iga liikmesriik vastavalt oma vajadustele aidata välja töötada ja rakendada nn kodanike päästmise kava, et aidata kaasa kodumajapidamiste majandusliku olukorra parandamisele ja tarbijate ostujõu tõstmisele.

1.6 Tarbijate huve tuleb põhjalikumalt arvesse võtta kõigis ELi poliitikavaldkondades. Samuti tuleks ELi asjaomastes programmides pühendada üks osa tarbijaorganisatsioonide panuse suurendamisele üldist huvi pakkuva tegevuse kujul, et soodustada ootamatu olukorra tõttu majanduslikult nõrgemate tarbijate kaasamist.

2. Sissejuhatus

2.1 Praeguse majandus- ja finantskriisi kestvus ja ulatus ning paljude ELi liikmesriikide valitsuste võetud meetmed on avaldanud kõrvalmõju kaupade ja teenuste pakkumisele ja nõudlusele ning vähendanud enamiku tarbijate ostujõudu. See on aga põhjustamas sotsiaalset killustatust.

2.2 Palgakärbete tõttu on inimesed pidanud muutma oma tarbimisharjumusi, et viia oma pere majapidamine kooskõlla vähenenud ostujõuga.

2.3 Sissetulekuallikate kadumine – kuigi mõnel puhul on võimalik toetuda perekondliku võrgustiku abile – ja üha suurem dekapitaliseerimine on suurendanud majanduslikult nõrgemate ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate tarbijate hulka, eeskätt seoses teatud põhitoodete, -varustuse ja -teenustega. Seda võib nimetada ajutiseks olukorrast tingitud nõrkuseks.

2.4 Lisaks on tarbijarühmade liikumine väiksema ostujõuga kihtidesse koos majandusliku tõrjutuse ja töötusega põhjustanud uusi piiranguid juurdepääsul traditsioonilistele kaupade ja teenuste turgudele, soodustades selliste alternatiivsete turustuskanalite tekkimist, mis mõnel juhul võivad tekitada turutõrkeid.

2.5 Statistika jaoks on oluline kasutada mitmemõõtmelist vaesusnäitajat ⁽¹⁾, et hinnata sotsiaalset tõrjutust ja suuta võtta vastu otsuseid selle ärahoidmiseks. Selle näitajaga analüüsitakse mitmeid põhiaspekte, nagu haridus, tervishoid ja kümme elatusaseme näitajat (elukvaliteet, sotsiaalne heaolu), ning vaeseks peetakse inimest, kellel puudub juurdepääs vähemalt 30 % kaalutud näitajate puhul. Seepärast on oluline, et liikmesriigid võtaksid meetmeid selle künnise ületamiseks.

2.6 Samuti takistab kriisi tõttu nõrgemas majandusolukorda sattunud tarbijate nõrk majanduspositsioon neil kasutada mõningaid kanaleid, mis on vajalikud juurdepääsuks virtuaalsetele turustamiskeskondadele. See piirab nende juurdepääsu kaupade ja teenuste turule parematel tingimustel. Digitaalne lõhe suurendab seega sotsiaalset lõhet, takistades tarbijate kaitsmist riskide eest, mis tekivad majanduskriisi tagajärjel ja digitaalturgude keerukuse tõttu.

2.7 Ootamatu majandusolukorra tõttu haavatavad tarbijad saavad ka tehingutes, mida nad teostavad neile üha omasemates turukeskkondades, vähe teavet ja neile pakutakse vähe majandushuvide kaitset.

2.8 Lõpetuseks kahjustab tarbijate tarbeks mõeldud avaliku sektori vahendite vähendamine, mis toimub valitsuste viimastel aastatel kasutatud kohandamispoliitika raames, tõsiselt tõhusust, eelkõige turujärelevalve ja kontrolli tõhusust. Nagu komitee on varem märkinud ⁽²⁾, on ka EL suunanud 2014.–2020. aasta mitmeaastasessse tarbijakaitseprogrammi ⁽³⁾ vähem vahendeid.

3. Äritavad, mis võivad ootamatu majanduskriisi tõttu nõrgestada tarbijakaitset

3.1 Eri kuritahtlike äritavade erinev olemus ja mõju vähendab turul majanduskriisi tõttu ootamatult nõrgemaks muutunud tarbijate suutlikkust oma põhivajadusi piisavalt rahuldada.

3.2 Tarbijate ja kasutajate tervist ja turvalisust tagavate normide täitmisel ei tohi tarnijatele jätta ruumi läbirääkimisteks, vaid tarbijaid tuleb kaitsta mis tahes sellise ohu eest. Ettevaatuspõhimõttele toetudes (kooskõlas komisjoni 2. veebruari 2000. aasta teatisega) tuleb takistada selliste toodete, kaupade ja teenuste turustamist, mis seavad küsimuse alla tarbijate kehalise ja vaimse puutumatuse või kahjustavad nende õiguspäraseid majandushuve, ilma et see piiraks üldist ohutusnõuet, mis kehtib kõigile toodetele, mis on mõeldud tarbijatele või mida tarbijad võiksid kasutada, kaasa arvatud tooted, mida tarbijad kasutavad mõne teenuse osutamise kontekstis.

3.3 Lisaks sellele, et tarbijate majandusliku haavatavuse olukorras ei ole võimalik piisavalt rahuldada nende esmaseid toitumisvajadusi, võib tõsist mõju avaldada ka selliste toiduainete pakkumine, mille toiteväärus on väiksem ja hind vastavalt madalam.

3.4 Samamoodi juhtub ka siis, kui tegemist on selliste toodete säilitamis- ja müügitingimuste tõlgendamisega, millele selle riknevuse tõttu tuleb märkida toote tarbimiskupuäev.

3.5 Võib ilmned ka äritavasid, kus hinna äärmusliku vähendamise nimel pannakse müüki tooteid, mis ei vasta enam turustamisnõuetele. Sarnaselt võidakse toimida ka teenuste osutamisel. Seepärast tuleb võtta kõikvõimalikke meetmeid, et vältida selliste toodete turustamist, ning liikmesriigid peavad aktiivselt ja tähelepanelikult sekkuma. Nagu komitee on märkinud ⁽⁴⁾, tuleb tugevdada koostööd pädevate riigiasutuste ja komisjoni vahel, võttes vastu tooteohutuse muudetud eeskirjad, mis peaksid koheselt jõustuma.

⁽¹⁾ ÜRO ja Oxfordi Ülikooli 2010. aastal välja töötatud statistiline vahend vaesuse tüübi ja sügavuse hindamiseks.

⁽²⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 89.

⁽³⁾ ELT L 84, 20.3.2014, lk 42.

⁽⁴⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 86.

3.6 Sellega seoses on vaja arvestada samuti soodustuste ja hinnaalanduste kontekstis selliste mõistete ja nimetuste tahtliku kasutamisega, mis eksitavad tarbijaid toodete omaduste osas. Sama toimub eksitava reklaami vallas, nii seoses näiliselt eetilise eesmärgi poole püüdlevate turunduskampaaniatega, mis meelitavad ostma emotsionaalse solidaarsuspeibutise abil, kui ka seoses eksitavate keskkonnavalaste väidetega, mille tõestust on raske kontrollida.

3.7 Samuti tuleks jälgida turustatavaid tooteid, mille üldnimetus on „jaemüüja ehk oma kaubamärk” ja mida ei kohandata kehtivate turustamisnõuete ega -tingimustega.

3.8 Ka toiduainetööstuses on väga murettekitav alternatiivsete turustuskanalite paljususe, mis jäävad halduskontrolli alt välja, nagu esmatarbekaupade võltsimise abil toimuv nn toidupettus⁽⁵⁾, toiduainete ebaseaduslik müük, inimtarbimiseks kõlbmatuks tunnistatud toiduainete taasringlus jne. Sama kehtib ka selliste ravimite müümisel ilma retseptita, mis ei ole käsimeetiravimid⁽⁶⁾ ja mis on valmistatud igasuguste tagatisteta, kujutades endast võltsinguid, mis imiteerivad loa saanud originaalravimit ja kujutavad seetõttu suurt ohtu tervisele.

3.9 Lisaks on osa tooteid spetsiaalselt kavandatud nii, et nad aeguksid ruttu, mistõttu on vaja osta uusi tooteid. See on vastuolus säästvuse ja tarbijate tõhusate kulutuste kriteeriumidega, nagu komitee on juba ka märkinud⁽⁷⁾.

3.10 Üldiselt põhjustab majanduslikult haavatavatele tarbijatele ebakindlust toodete pakkumine ebatavaliste, sh digitaalsete turustuskanalite kaudu, mis paljudel juhtudel püüavad pakkumist just sellele elanikerühmale suunata, peibutades ostjaid madala hinna, lihtsa makseviisi, näiliste soodustuste (mõnel juhul nn dünaamiliste hindade abil⁽⁸⁾), mis peaksid olema sõnaselgelt keelatud) ja kupongidega, mis sageli kujutavad endast selget tõuget ostma, tuginedes kaubatehingus osalejate asümmeetrilisele positsioonile. Paljudel juhtudel ei ole hinnavõrdluse veebilehtedel selgelt näha veebilehte haldava ettevõtte nime ega/või seda, kas ettevõtte maksavad oma toodete või teenuste näitamise eest.

3.11 Tuleb siiski arvestada seda, et uute tehnoloogiate potentsiaali parim ärakasutamine pakub majanduslikult nõrgematele tarbijatele ka võimalusi, laiendades pakutavate toodete valikut ja suurendades ettevõtete konkurentsi, vähendades omakorda tarnekulusid, mis ei kuulu asjaomase toote juurde.

3.12 Üldiselt toob äritava, millega käib kaasas tarbijatele õigusega kuuluvate tagatiste vähenemine, millele pakutakse vastukaaluks toote või teenuse väiksemat hinda, endaga kaasa tarbijate õiguste ja majandushuvide nõrgema kaitse. Kõige selle tagajärjel suureneb nende haavatavus, mis soodustab negatiivse tagasiside väljakujunemist, mis võib ootamatu olukorra tõttu majanduslikult nõrgematele tarbijatele põhjustada uusi raskusi.

3.13 Erilise mõjuna majanduslikult haavatavate tarbijate tervisele tuleb märkida ka küttestuvõimetuse kasvavat mõju neis Euroopa piirkondades, kus kliimaolud on selles osas määravad. Seepärast oleks hea tegeleda ka nn talverahu või muude olukordadega, mida asjaomased ettevõtjad võivad kaaluda tarnekatkestuste põhjustatud riskiolukordades makseraskuste korral, mis tulenevad eelkõige ootamatult tekkinud keerulisest majandusolukorrast.

3.14 Üldiselt tuleks siia juurde lisada ka kahjulikud tavad, mida võivad kasutada mõned ettevõtted ja mis põhjustavad paljudel juhtudel raskes majandusolukorras olevatele perekondadele pöördumatut kahju. Eelkõige on sellised tavad seotud teatud hoiuste ja säästudega tegelevate ettevõtete ja finantstootetega, mille kohta ei anta tõest teavet ega vajalikke lepingulisi tagatisi (nagu tarbimislaenu, mille aastane intressimäär on väga kõrge). See on paljudele tarbijatele põhjustanud nn kriisi kriisi, st nende tulevikuootuste purunemise, mis on toonud kaasa nende perekonna ülemäärase võlgnevuse või isegi täieliku maksejõuetuse.

⁽⁵⁾ Seda teemat on uurinud ebaseaduslike kaupadega kauplemise vastu võitlev Interpoli osakond (operatsioon Opon).

⁽⁶⁾ Ravimid, mida võib müüa retseptita.

⁽⁷⁾ ELT C 67, 6.3.2014, lk 23.

⁽⁸⁾ Turundusvahend, mis kujutab endast vastavalt konkreetse ajahetke nõudlusele ja pakkumisele toimuva hinnakujunduse paindlikku süsteemi, mis jätab tarbijale mulje, nagu oleks tegemist soodustusega, kuigi tegelikult see nii ei ole.

3.15 Elmises punktis kirjeldatud tingimusi võib laiendada konkreetsematele küsimustele, nagu hüpoteeklaenu kriis, nn alakindlustus jne, mis põhjustavad koondunud ja jätkuvat haavatavust, mida sellisesse olukorda sattunud tarbijatel on raske lahendada. Sellega seoses tuleb eeskätt mainida liiga suurte vahendustasude nõudmist, mis on sageli seotud läbipaistvuse puudumisega panganduses. Seeläbi võidakse petta mitte ainult väikehoiustajaid, vaid ka erainvestoreid väärtpaberitehingutes, millesse neid meelitatakse kas finantsasutuste endi või teiste asutuste poolt, kes kuuluvad kõnealusesse sektorisse, kuid kellel ei ole asjaomast tegevusluba.

3.16 Piiriülese kaubavahetuse tasandil toob ebaausaid kaubandustavasid käsitleva direktiivi 2005/29/EÜ⁽⁹⁾ erisugune ülevõtmine kaasa ohu, et kahaneb selle ulatus, milleks on tagada ettevõtetele suurem õiguskindlus. Parem ülevõtmine aitaks parandada tarbijakaitset. Seega peab komisjon nüüd direktiivi tõhusa mõjulepääsu saavutamiseks tagama selle nõuetekohase rakendamise kõigis liikmesriikides. Sellele aitaks kaasa direktiivi tõlgendamist hõlbustavate suuniste kiire vastuvõtmine.

3.17 Ebaausate kaubandustavade juures on ülioluline, et komisjon kontrolliks aspekti, mis seondub vajalike meetmetega, mida liikmesriigid kehtestavad direktiivi sätete mittetäitmise puhuks. Karistus, mida tuleks kohaldada, ei tohi üldreeglina olla väiksem kasust, mida saadakse ebaausaks või eksitavaks peetava kaubandustava abil. Ka menetlused, sh kohtumenetlused, peavad olema direktiivi eesmärkide saavutamiseks asjakohased ja tõhusad.

3.18 Tulevikus tuleb suurema sidususe tagamiseks ELi õigusega vaadata üheaegselt ja kooskõlastatult läbi ebaausaid kaubandustavasid käsitlev direktiiv ning eksitava ja võrdleva reklaami direktiiv, nagu komitee on juba varem märkinud⁽¹⁰⁾.

3.19 Lõppkokkuvõttes tuleb takistada sellise kahepalgelise ühtse turu tekkimist, mis pöörab oma kurjema näo nende poole, kellel on kõige vähem vahendeid, kuid kelle vajadused on kõige suuremad. Äritavade elluviimine peab olema kohusetundlikum, kui see on suunatud majanduslikult kõige nõrgematele tarbijatele. Tuleb arvestada tarbijate vajadust olla toodete, teenuste ja põhitarnetega piisavalt ja pidevalt varustatud, et elada inimväärsel elul, mida peavad kaitsma asjaomased riigiasutused.

4. Ettepanekud ELi meetmeteks, millega võidelda tarbijate ootamatu majandusliku haavatavusega

4.1 Komitee kutsub pädevaid asutusi üles võtma tõhusaid meetmeid, et tagada kindel juurdepääs põhitoodetele ja -teenustele ning selliste tarbijate ja kasutajate õiguste selge ja tõhus kaitse, kes ootamatutel majanduslikel põhjustel on kannatanud majandus- ja finantskriisi tagajärjel suuremat kahju. Selle eesmärk, nagu komitee on juba märkinud, on hoida ära nende sotsiaalne tõrjutus selliste meetmete abil nagu kodumajapidamiste ülemääraste võlgade reguleerimine⁽¹¹⁾, mille eesmärk on leevendada suurt finantssurvet, mille all teatud elanikerühmad kannatavad.

4.2 Teisest küljest peab ootamatu olukorra tõttu majanduslikult haavatavate tarbijate õiguste kaitsmine ning eelkõige neile põhitoodete ja -teenuste turule inimväärse juurdepääsu tagamine olema Euroopa avaliku sektori tarbijakaitsepoliitika peamine ülesanne, rakendades asjakohaseid õigusnorme.

4.3 Eri meetmed võib jagada nelja kategooriasse: ennetavad, kaitsvad, leevendavad ja taastavad meetmed.

4.4 Tegevuskava koostamisel tuleb hõlmata vähemalt neid nelja sekkumismetmete kategooriat käsitlevad meetmed.

⁽⁹⁾ ELT L 149, 11.6.2005, lk 22.

⁽¹⁰⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 61.

⁽¹¹⁾ ELT C 311, 12.9.2014, lk 38.

4.5 Esiteks tuleks luua fond summade alusel, mis pärinevad tarbimisvaldkonna rikkumiste korral rahalise karistuse kohaldamisest. Fondi vahendid suunatakse vastavalt sellele, kuidas liikmesriik otsustab, tarbijakaitsemeetmetesse, eelkõige tarbijaorganisatsioonide, avaliku sektori haldusasutuste ja teiste kõnealuse poliitika rakendamiseks meetmeid võtvate asutuste korraldatud üldist huvi pakkuvasse tegevusse, mis toob kasu kogu elanikkonnale ja mida teostatakse kollektiivhagi mehhanismi kaudu.

4.6 Selleks puhuks, kui pannakse toime raskeid rikkumisi, mis ohustavad või juba kahjustavad inimeste tervist ja ohutust, tuleb tugevdada pädevate ametiasutuste karistuste kohaldamise õigust, volitades neid isegi tuvastama ja konfiskeerima kasutatud vahendeid või kaupu ning lõpetama ettevõtte tegevuse, järgides täielikult õigusriigi tagatist.

4.7 Ennetavad meetmed on need, mis avaldavad mõju sellistele välistele teguritele, mis aitavad kaasa majanduskriisi tõttu ootamatult majanduslikult haavatavaks muutunud tarbijate arvu kasvule ning olukordade ja tavade tekkimisele, mis võivad nimetatud tarbijatele diferentseeritud mõju avaldada.

4.8 Lisaks välistele teguritele tuleb võtta meetmeid tarbijate esindajate (nagu majandus- ja sotsiaalpartnerid) tugevdamiseks, innustades neid ühinema muu hulgas koostöö-, kollektiivsete ostude või ühistarbimise projektidega.

4.9 Samuti oleks üks põhiline ennetusmeede luua vaatluskeskus, mis järgiks sellistes kriitilistes valdkondades võetud strateegilisi poliitikameetmeid nagu üldhuviteenused, audiovisuaalteenused, kütused, pangandus, energiaoligopolid, eluase jne, milles võib kõige nõrgemate tarbijate haavatavus olla eriti suur.

4.10 Lõppkokkuvõttes on tegemist meetmetega, mis tarbijate ja kasutajate õiguste kaitse raames on seotud majandus-, finants- ja tööhõivevaldkonnaga, samuti muude valdkondadega, mis puudutavad kahjulikku mõju, mida võivad avaldada uued tehnoloogiad juurdepääsule kaupade ja teenuste turule. Seepärast tuleb siia hulka hõlmata ka reklaami- ja turundusmeetmeid, mis võivad viia tarbija oma olukorrale vastukäivate otsuste langetamiseni või moonutada tarbijate ostukriteeriume.

4.11 Kaitsemeetmed on need, mis tugevdavad halvemas olukorras või alluvussuhtes olevate tarbijate ja kasutajate kaitsemehhanisme, eelkõige sellised, mis puudutavad tehnilise ja juriidilise kaitse kasutamist ning kahjude hüvitamist, võttes arvesse ootamatu olukorra tõttu majanduslikult nõrgemate tarbijate erilist olukorda.

4.12 Tuleb tugevdada koostööd riigiasutuste ja Euroopa Komisjoni vahel ning vaadata põhjalikult läbi tarbijakaitsealase koostöö määruse (EÜ) nr 2006/2004 reguleerimisala, kehtestades samaväärseid kontrollimehhanisme ning ühtlustades karistused, tõhususe ja toimimisviisid. Samuti peavad tarbijad saama kasutada ohutuid tooteid ja teenuseid, milleks on vaja tõhusat turujärelevalvet. Seepärast loodab komitee, et kiidetakse heaks tooteohutust käsitleva õigusakti läbivaatamine.

4.13 Leevendamismeetmed tähendavad meetmeid, mis on suunatud tarbijatele, kelle majandusolukord on juba muutunud majanduskriisi tõttu haavatavaks, ja mille eesmärk on aidata inimestel nende tagajärgedega toime tulla, et nad saaksid tulevikus rahuldada oma põhivajadused ja tagada endale inimväärse elukvaliteedi.

4.14 Nii leevendavate kui ka taastavate meetmete puhul, mida liikmesriigid võivad võtta, on mõne meetme puhul oluline arvestada perekondlike ja sotsiaalsete tugivõrgustike toetusega. Need võrgustikud omakorda peavad oma ülesande täitmiseks saama tuge ametiasutustelt. Ka struktuurifondid võiksid aidata nimetatud solidaarsusfonde luua, et hoida oma eesmärkide täitmise kaudu ära sotsiaalne tõrjutus.

4.15 Taastavate meetmete hulka loetakse kõik need, mis võimaldavad edendada alternatiivseid võimalusi, kuidas majandusliku nõrkuse olukorrast elujõuliselt välja tulla. Selleks tehakse ettepanek töötada välja ja viia ellu nn kodanike päästmise kava, mis aitab parandada kodumajapidamiste majanduslikku olukorda, taastades tarbijate ostujõu. Kõnealuse kavaga hüvitatakse inimestele majanduskriisi ajal kannatatud kahju ja kärped ning see oleks võrdsuse huvides vastandiks pankade päästepakettidele, millest said kasu finantsasutused. See oleks rohkem kooskõlas ÜRO 1999. aasta tarbijakaitse suuniste punktis 5 sätestatuga. Selles märgitakse, et säästva tarbimise edendamise poliitikas tuleb võtta eesmärgiks vaesuse kaotamine, kõigi ühiskonnaliikmete põhivajaduste rahuldamine ja ebavõrdsuse vähendamine nii riigi tasandil kui ka riikidevahelistes suhetes.

4.16 Samuti antakse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 34 lõikes 3 Euroopa Liidule ja liikmesriikidele sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse vastu võitlemisel volitused kehtestada kord, mis tagab inimväärse elu kõigile neile, kellel puuduvad piisavad elatusvahendid.

4.17 Lõpetuseks peetakse vajalikuks teha uuringuid tarbijate majanduslikku nõrkust määravate ja süvendavate tegurite kohta.

4.18 Siseturu toimimist takistada võivate tegurite seas on ka lepingu sõlmimisel tarbija vastu kasutatav majanduslik vägivald, mis tuleneb tarbija ebavõrdsest alluvussuhtest. See positsioon võib mõjutada tarbija tahet ning põhjustada tema tahte moondumist lepingu sõlmimisele nõusoleku andmisel. Sellistel tingimustel sunnitakse tarbijatele peale lepinguid, mida nad ei oleks tahtnud sõlmida ega vastu võtta, või ebaproportsionaalset koormust sisaldavaid sätteid, mida nad ei oleks vabatahtlikult oma otsuseid tehes aktsepteerinud.

4.19 Komitee peaks arutama seda tarbijate lepingulist nõusolekut puudutavat probleemi ja konkurentsimoonutusi, mida põhjustab siseturu puudulik toimimine. Teised ELi institutsioonid peaksid pöörama sellele piisavat tähelepanu, võttes vastu vajalikke meetmeid takistamaks tarbijatega lepingu sõlmimisel majandusliku vägivalda kasutamist tarbijate halvemat olukorda ära kasutades.

Brüssel, 15. oktoober 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

LISA

arvamuse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel siiski vähemalt veerandi häälest (kodukorra artikli 54 lõige 3).

a) Punkt 1.3

Muuta järgmiselt:

„Lisaks täheldatakse majanduskriisi ajal üldist ja pidevat suundumust potentsiaalsete tarbijate majandusliku olukorra järkjärgulisele nõrgenemisele, mille tõttu võib ette aimata, et see tarbimislõhe võib jätkuvalt laieneda. Seni ei ole riigiasutused pakkunud välja süstemaatilisi meetmeid, mis seda halvenevat olukorda väldiksid ja tarbijaid selle eest kaitseksid.”

Motivatsioon

On vaja täpsustada, mis nõrgeneb.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 49

Vastu: 86

Erapooletuid: 3

b) Punkt 3.5

Täiendada järgmiselt:

„Võib ilmned ka kuritahtlikke äritavasid, kus hinna äärmusliku vähendamise nimel pannakse müüki tooteid, mis ei vasta enam turustamisnõuetele. Sarnaselt võidakse toimida ka teenuste osutamisel. Seepärast tuleb võtta kõikvõimalikke meetmeid, et vältida selliste toodete ebaseadusliku turustamist, ning liikmesriigid peavad aktiivselt ja tähelepanelikult sekkuma. Nagu komitee on märkinud ⁽¹⁾, tuleb tugevdada koostööd pädevate riigiasutuste ja komisjoni vahel, võttes vastu tooteohutuse muudetud eeskirjad, mis peaksid koheselt jõustuma.”

Motivatsioon

Turustamisnõuetele mittevastavaid kaupu ei tohi müüa ega selliseid teenuseid osutada – seepärast on selliste kaupade müük ja teenuste osutamine ebaseaduslik.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 42

Vastu: 77

Erapooletuid: 14

Sektsiooni arvamuse järgmisi punkte muudeti vastavalt täiskogus vastuvõetud muudatusettepanekutele, aga nende poolt anti siiski enam kui veerand häälest (kodukorra artikli 54 lõige 4).

⁽¹⁾ Arvamus toodete turujärelevalve kohta, ELT C 271, 19.9.2013, lk 86.

c) Punkt 4.9

„Lõppkokkuvõttes on tegemist meetmetega, mis tarbijate ja kasutajate õiguste kaitse raames on seotud majandus-, finants- ja tööhõivevaldkonnaga, samuti muude valdkondadega, mis puudutavad kahjulikku mõju, mida võivad avaldada uued tehnoloogiad juurdepääsule kaupade ja teenuste turule. Seepärast tuleb siia hulka hõlmata ka reklaami- ja turundusmeetmed, mis võivad viia tarbija oma olukorrale vastukäivate otsuste langetamiseni või moonutada tarbijate ostukriteeriume.”

Hääletuse tulemus:

Poolt: 60

Vastu: 58

Erapooletuid: 9

d) Punkt 4.14 (uus punkt 4.15)

„Taastavate meetmete hulka loetakse kõik need, mis võimaldavad edendada alternatiivseid võimalusi, kuidas majandusliku nõrkuse olukorrast elujõuliselt välja tulla. See oleks rohkem kooskõlas ÜRO 1999. aasta tarbijakaitse suuniste punktis 5 sätestatuga. Selles märgitakse, et säästva tarbimise edendamise poliitikas tuleb võtta eesmärgiks vaesuse kaotamine, kõigi ühiskonnaliikmete põhivajaduste rahuldamine ja ebavõrdsuse vähendamine nii riigi tasandil kui ka riikidevahelistes suhetes.”

Hääletuse tulemus:

Poolt: 66

Vastu: 63

Erapooletuid: 11
